

nstander te onder-
eldt in aristocra-
anthropologisch-
eschelijke mensch
en vergoddelijken
ijheid zich garan-
tjij in de gedeel-
g kosmisch goed
d van God als
r. Maar „vijand”,
st stof geworpen,
h gezichtspunt de
lden; schelden, al
En, gehoorzaam
schappelijken, den
n dood, zegt deze
na, wat deze hem
haten, Heere, die
ok mij geworden.
Geest van Chris-
leerling maakte,
iser philister” als
als projecten van
Hoe meer hij Al-
aar consequenties
die, te boven ge-
werken de nood-
ties op den profi-
leeren vinden,
ien, dat tenslotte
— n'en déplaîse
h, en Miskotte —
en Nietzscheaan-
n benoemen. Hoe
k is ingedrongen,
Nietzsche's apho-
reken tegen den
tegen de acadie-
of tegen de ver-
hakeijngspoliteik
e wetenschap, de
n staat.

voorzegger, maar
ds, niet als pro-
er deze het „tutti
ns dagen nog wel
egd, maar dan
opgedrongen
mensch uit, zich
zou zien door de
reerden dood, ge-
een vergoddelijkt
eken van den
eefden keizer- of
dt, hoewel hij
gezien, den gelijk-
dien apostel van
ci eener colonne-
der wetenschap
chapsbedrijf zou
kan onderzoeken,
ata uit het daer-
te ontleenen ten
e heeft ze gezien,
ap zou suballer-
i staat, het leer-
ide, en de univer-
opslokkende in
wd naar de on-
die de munitie-
eld. Voorzegt is
profeet is hij
on hij niet zijn,
e met Goddelijk
in Mozes' dagen
Christus, naar de
tel orakels geeft,

dankbaar naar
len ze met hem
sch leven uit, en
voor onze oor-
gsverklaring aan
tus zijns ondanks
teerden pijlen
het grootbedrijf
otere der „Poli-
óók aan elken
bewoner van het

te ons afgeperste
gegeven in Kuy-
ls: in dit tweede
het in de echte
en of om het
tsche citeerden,
Lessing zoowel
e uitspraak van
hand zouden
hfer, bijaldien
e het zóóken
u bieden. Welnu,
in zijn Gezag
etzsche, en even-
Dr A. Kuyper
sing aangehaald,
laten nu in het

zjs geven en ont-

midden, of Dr Kuyper gelijk heeft, als hij opmerkt,
dat „Lessings uitspraak op intellectueel gebied vol-
komen evenwijdig loopt met de werkeilich-
heid op zedelijk gebied”. Wie den grondtrek van
Lessings filosofie ziet in de consequent doorge-
voerde ontwikkelingsgedachte, die zal van dezen
filosofischen essayist over de „Erziehung des
Menschengeslechts”, dezen apostel der zedelijke
Aufklärung, en auteur van „Nathan der Weise”,
niet zoozeer een parallelthese met eenige theolo-
gische leerspreuk over het verdienen bij God, als
wel een godsdienst-filosofische these over de rea-
liseering van het oneindige wezen der godheid
in den „sich regenden” mensch verwachten; de
spinozist heeft zich in Lessing nooit verloochend.
Maar deze opmerking bedoelt onderzijds niets
anders, dan aan te toonen, dat geloovige en vóór-
oordeelende afwijzing van Lessings woord vol-
komen terecht door Dr Kuyper aan zijn studenten
als plicht, als belijdenis-acte, vóór zij hun arbeid
aanvatten of hervatten, en gedurende heel dien
arbeid zelf is voorgehouden. Want het is nu niet
alleen het geloof in openbaring contra evolutie,
doch ook dat in de rechtvaardigmaking-om-niet
contra alle werkeilichheid, dat ons Lessings woord,
en Strauss' Philistere afwijzen doet, — niet op
gezag van Nietzsche, zelfs niet op dat van Dr
A. Kuyper, doch, in navolging óók van hem, op
gezag der Heilige Schrift. Het is dat gezag, dat
elk belijder verklaard heeft te willen eerbiedigen.
En ieder strijder aan het mee door Kuyper ge-
vormde front zal zich de belijdenis van zijn geloof
ook in dit punt telkens weer bewust moeten
maken. Want aan deze geloofsbelijdenis en de
daarin vervatte gezagsaanvaarding houdt hem de
God van het verbond. Deze persoonlijke band aan
Hem is de eerste en laatste grond voor de bewuste,
en, als het goed is, ál bewuster aanvaarding van
de isolementspositie, waarin het geloof ons
plaatst, niet tegenover de menschen en de wereld
als zoodanig, doch tegenover de ongelooovigen
en „het vleesch”, tegenover „dése” wereld, zondig,
zoover zij haar Maker verloochent. Den vijand on-
derkennen — dat is allereerst een zaak van ge-
loof, en dáárom wordt het daarna ál meer theo-
retisch verdiept en versterkt. Fides quaerit intel-
lectum⁴⁾ — dat is óók in polemischen zin be-
doeld. En daarom roept de stem van den auteur
van Scolastica nog heden zijn leerlingen toe: maakt
u geen illusies ten aanzien van uw isolement. Ver-
heerlijkt Nietzsche den autonomen „deutschen
Geist”, en prijst Rosenberg het deutsche bloed,
en Lessing het idealistisch, zich zelf bekennde
menschheidstotaal, en bepaalde elk van hen daar-
uit aard en karakter en vindplaats van den „Phi-
lister”. Kuypers ware leerlingen kennen den „Phi-
lister” niet, tenzij dan in dengene, voor wien aan-
stoot en dwaasheid is, wat hun door genade kracht
Gods en wijsheid werd. Is Nietzsche's „Bildungs-
philister”, eenmaal opgenomen in zijn organisaties,
zieh zelf gaan aanbidden, en knecht hij alle onder-
wijs, in Rusland, onder het fascistisch régime, en
zelfs in Nederland, waar de ware vrijheid van
het hooger onderwijs in staatsverband onverenig-
baar met onze gebondenheid verklaard wordt,
daar mogen Kuypers leerlingen studeeren aan een
Vrije Universiteit of aan een éven vrije Theo-
logische Hoogeschool; ook deze laatste is vrij van
den staat, en eveneens vrij ten overstaan van de
kerk; want de staat kan, en de kerk wil haar
niet knechten; zóó mag de kerkelijke vrijheid
ook aan een kerkelijke hoogeschool haar hoogste
triumfen vieren. En tot wie, een eeuw na Kuypers
geboorte, zich aanmelden om het vaandel ook
in den wetenschappelijken strijd te voeren, mag
men zeggen: „geen enkele band bindt u daarbij,
dan dien ge in uw geloofsbelijdenis hebt erkend
als trekking van de vrijheid, of als zoodanig zult
erkennen. Maar juist in en om deze uwe vrijheid
zult gij slaven worden genoemd; want alle filister
noemt den ander met zijn naam. Gij zult te midden
van een krom en verdraaid geslacht Philisters
heeten; aanvaardt dien smaad van uw Heere,
dien gij straks te verkondigen hebt als buiten de
poort geworpen — bij de barbaren. Aanvaardt dien
smaad, maar niet, alsof u iets vreemds overkwam”.

En zóó — aldus zou men in Kuypers geest van-
daag „Scolastica” kunnen interpreteren — zóó
zult gij, die Kuypers wetenschappelijke
worsteling wilt helpen voeren, dan óók bekwaam
zijn tot het dienstbaar stellen van uw leden aan
den Heere, die ons riep.

Laat die dienst — zoo zou men vandaag met
name tot studenten willen zeggen — laat die dienst
u niet gemakkelijk, en zijn spanning uzelf niet
reguleerbaar zijn. Misschien — het is te hopen —
zegt het u iets, dat de hartstocht voor een nieuw
„geloof” — maar dan een valscheijk genaamd
geloof — in het buitenland een onstuimige stu-
dentengeneratie heeft doen breken met de laatste
resten van het romantisch groen-verklaren en in
het beste geval als groen behandelende der Philisters
van den tweeden of den eersten graad. Zij zijn
daarboven uitgekomen door den dwang der Wil-

4) Het geloof (fides) zoekt (quaerit) kennis (intellectum),
het geloof vraagt naar verstandelijke, wetenschappelijke
kennis.

helmstrasse, en door het snerpande kommando,
dat ocriep eerst tot het werkkamp en straks tot
het kampwerk: de uniforme Bildung onder leiding
van in priestergevaad gestoken „Bildungsphilis-
ters” van Nietzsche's benauwde droomen. Dank
zij Gods genade leiden wij hier nog een „stil en
gerust leven” onder onze overheid, en speurt gij
van dien dwang geen spoor. Maar och — laat
zulk een dwang voor u niet noodig wezen. Er-
kent, in volle vrijheid, dat een christelijke uni-
versitas docentium et discentium, zij het dan ook
niet in zichzelf, dan toch door het genadige
regeerzeg van Christus Jezus, onder vele andere
een eigen kring vormt binnen de gemeenschap
der heiligen. En laat de hooge ernst van deze
werkelijkheid — om nog eens met Dr A. Kuyper
te spreken — uw „symbiosis scolastica” niet ver-
wereldlijken, niet bederven.

Deze vingerwijzing naar den proloog van Dr
Kuypers Scolastica I brengt mij tenslotte tot den
epiloog van zijn veel diepere Scolastica II. Niet
het zoeken maar het vinden is het doel van echte
studie, zoo roept onze generaal-profeet in onze
ooren; we kunnen 'ook zóó zeggen: niet Lessing,
maar Calvijn, niet de vrije „Geist” van het idea-
lisme, doch de „geestelijke mensch” van Paulus'
kérugma.

Ja, gereformeerde werkers in de wetenschap,
wél staat ge ook nu weer alleen tegenover de niet-
gereformeerden. Er is, sedert Kuyper zijn Scolas-
tica II schreef, wel veel veranderd op theologisch
gebied. De theologie, thans in Duitschland vrij-
gelaten, mits ze maar de staatsideologieën der
regerende élites laat begaan, zette daar, vóór
dat die eisch gesteld werd, spontaan reeds daartoe
zich in postuur. Ze heeft het Pathos-element,
waarover boven reeds sprake viel, theoretisch
verdedigd en tot principe van een nieuw geloofs-
criticisme gemaakt. Zij heeft de theologie tot ké-
rugma, of, nog scherper uitgedrukt, tot Predigt,
tot de acte van het „kérussein” (boodschappen)
gemaakt; en ook binnen onze landsgrenzen wor-
den in dien geest haar prolegomena geschreven.
Het dogma is tot „Frage” geworden, de belijdenis
tot conclusielooze zelfcorrectie en zelfbenning.
O neen — dat is volstrekt niet wat Nietzsche,
of wat Schelling wilde; aan den „deutschen
Geist”, aan het idool eener Gods Geest in zich-
zelf realiseerende en objectiveerende menschheid
is luid genoeg het crediet opgezegd, de auto-
nomie betwist. Alleen maar, — in de kringen van
de dialectische Pathos-theologie kwam men, zij
het van den tegenovergestelden kant tenslotte tot
eenzelfde resultaat; de echte studie is geen
vinden, geen gevonden hebben, doch
zoeken. Pas in dat zoeken-zonder-eind, en vooral
zonder begin, draagt zij het kenteeken, niet zoo-
zeer van het „niet God zijn” (wat is dit uit?),
doch van het „onder God staan” (hoewel:
wat is dit staan?).

In zulk een tijd nu met deze totaal nieuwe
probleemstelling, is Kuypers woord toch nog
levend en krachtig. Beati possidentes⁵⁾,
Kuyper schaamt zich tegenover den nabloei van
het filosofisch rede-criticisme niet, het te zeggen.
Doen wij het niet tegenover een dusgenaamd the-
ologisch geloofscriticisme. Beati possidentes —
hoort nu Kuypers indringend stemgeluid: „Gaaf
de lust in het zoeken bij u boven het bezit
der waarheid, dan maakt ge zoek, wat niet zoek
was; dan zoekt ge opnieuw wat reeds voor lang
door anderen gevonden werd; en dan blijft ge
liever tasten in donkerheid dan dat u oog zich
voor het licht van een gegeven openbaring zou
ontsluiten” (II, 13). O ja, we weten het, in 1937
heeft het tweede lid van deze vermaning minder
actualiteit dan in 1900; en het vindt geen pole-
mieker der Pathos-predikers tegenover zich; want
dat tweede lid gaat over de verhouding van den
volgenden mensch tot wie als mensch hem
zijn voorafgegaan. Maar dat eerste en dat derde
lid van Kuypers vermaan, dat heeft zijn volle
actualiteit in 1937 behouden. Zoek maken wat
niet zoek was, dat raakt een relatie binnen men-
schenkring, doch het raakt dieper de relatie
mensch-God. En dat laatste: in het donker terug-
tasten, en het oog sluiten voor gegeven open-
baringslicht — dat raakt rechtstreeks de verhou-
ding van den mensch tot God.

Zoo zijn het dan drie tegenstellingen, die
Kuypers scherpe blik zag samenhangen met het
principeel verschil van studeeren om het zo-
eken dan wel om het vinden.

De eerste is die van het al of niet tabula
rasa maken; Kuyper wees hierbij op Cartesius,
wiens theoreem der dubitatio generalis⁶⁾, op de
universiteiten gepropageerd, onze oude theologen
zoo hevig en zoo christelijk heeft geërgerd.
Vandaag is het geen cartesianisme, doch Barthi-
anisme, dat — onder andere termen — hetzelfde
drijft; en nu in Gods naam, ZIJN stormwind —
zoo heet het — maakt tabula rasa. Sprekt nu
daartegen uw: neen; en zegt het door het ge-
loof. FIDES quaerit intellectum. En deze fides is

5) welgelukzalig zijn, die bezitten.

6) Twijfel over heel de linie van het denken.

o.m. een zeker weten van hetgeen geopen-
baard is.

De tweede tegenstelling, zoo vervolgt Dr A.
Kuyper, is die van aanvaarding van het historisch
gewordene, zoover het achteraf goed bevonden
werd, maar met voorafgaande geloofsovertuiging,
dat het goede er nooit geheel in ontbroken heeft, —
en zulks dan tegenover wat Kuyper noemt het
hypercriticisme. „Wij weigeren” — zoo roept
Kuyper uit — „wij weigeren weer op straat te
gaan staan, om al wat stond met de toorts der
critiek in brand te steken. We wonen in het
Gereformeerde huis, dat ons als erfenis van de
vaderen is toegekomen, en zetten daarin ons
leven voort”. Spreekt, leerlingen van den Chris-
tus, ook hierop uw geloovig amen. FIDES
QUAERIT intellectum; maar het subject van dit
praedicaat blijft dan ook „fides”. Er IS een
zoeken; want het historisch geworden is nim-
mer in zichzelf goed, het heeft geen gezag in
zichzelf, het vraagt correctie en aanvulling. Maar
de fides is het, die zoekt, de fides, die o.m.
met de belijdenis aanvaardt, dat God de wereld
geen dag zonder kerk, en de kerk geen dag
zonder den Geest van verlichting en van weder-
barende genade heeft laten voortbestaan.

En eindelijk: de derde tegenstelling, waarop
Dr Kuyper wijst, is die van ophouden met zoeken
als God geopenbaard heeft, ter eener zijde, tegen-
over het nimmer halt houden voor den God der
openbaring, ter ander zijde. Kuyper richtte dit
vermaan tegen rationalisten, Hegelianen Auf-
klärungsliden, liberalen; wij doen het heden tegen
de dialectici, die geen anderen God kennen, dan
zulk een, die ons permanent opschrikt, en die
het halthouden VOOR de openbaring juist
DOOR de openbaring verbiedt, volgens alle arti-
kel van al zijn wetboeken. Zegt het in 1937
wederom Kuyper na; want: fides quaerit INTEL-
LECTUM, en dit object van den zin schaamt zich
bij ons voor het subject niet, noch het subject
voor dit object.

Ik ga eindigen. Ik hoop, dat men den verbind-
ingsdraad, die het poppenspel van Philister en
van Bildungsphilister, van Nietzsche en van Les-
sing, van Kuyper en Calvijn, van Strauss en
Renan, van Alsted en Miskotte in deze „medi-
tatie” tot een eenheid heeft gemaakt, zal hebben
gezien. Met wat oefening in de christelijke medi-
tatiekracht is of komt men gemakkelijk zoo ver.
En zich verbazende over den rijkdom der ge-
nade, die doorlopend tegenover de dwaasheid der
mensch en bleek te staan, zullen de gehoorzamen
aan onzen Hoogsten Profeet en Leeraar met mij
in dit denkenjaar van Kuypers geboortedag rustig
Mussolini laten reizen en met Hitler laten
staan in zijn illuminatieglorie. Hij moet er nog
heel wat verdringen, die ook de heele wereld
willen beschrijven. En — ars longa, vita brevis⁷⁾.
Maar de longa vita⁸⁾ is er bij onzen hoogsten
Profeet en Leeraar. Hij laat ook in Sept. en in
October 1937 de heele wereld beschrijven. Hij
schreef in het album studiosorum ook weer in
dit denkenjaar. En aan Zijn blijvende inwoning
danken wij het, dat wij met Kuypers tweede
openingsrede onze eerste⁹⁾ aldus mogen be-
sluiten: „Reeds hebt ge voorgangers, die uit
uw nobelen kring zijn voortgekomen. Laat er
recht velen ook onder u, die thans mij hoort,
zijn, die in hun voetspoor volgen mogen. Drage
daartoe ook de cursus, dien ik thans open, het
zijne bij. En laat ons zoo dan morgen onze stu-
diën weer opvatten, als die het weten, dat alleen
wat met God begonnen werd, voor de eeuwigheid
werkt”.

K. S.

7) De kunst duurt lang, het leven kort.

8) Het lange leven.

9) Dit artikel, ofschoon hier en daar gewijzigd, heeft in
eerste redactie gediend al openingswoord van den jongsten
cursus te Kampen.

Eerst Calvijn zelf ontdekte mij, (mee aan de
hand van Kohlbrugge's forskgespiedte, diep-
gedachte levenswoorden), die vaste onbedriege-
lijke lijnen, wier spoor slechts behoefde getee-
kend te worden, om tot volledig vertrouwen uit
te lokken. Wel bleek mij terstond, dat we
exegetisch, psychologisch en historisch verder
moesten dan hij kwam, maar toch, hier vond ik
de fundamente, die, den twijfel bannend, in
strenglogischen stijl het geloofsgebouw vergun-
den op te trekken, met het verrassend gevolg,
dat de strengste ethiek in zijn practicele binnen-
kameren heerschte.

Dr A. KUYPER,
Confidentie, pag. 47.